

Ortaöğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Bakımından Değerlendirilmesi*

İsmet ÇETİN¹, Remzi CAN²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin yazılı anlatımlarında, düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanım sıklıklarını ve öğrencilerin bu teknikleri kullanımda yaşadıkları sorunları belirlemektir. Araştırmanın evreni, 2008-2009 Eğitim-Öğretim yılında Türkiye’de öğrenim gören ortaöğretim 9. ve 10. sınıf öğrencileridir. Türkiye evreninden 23 il ve 32 genel liseden seçilen 524 öğrenci örnekleme alınmıştır. Araştırmada ulaşılan temel sonuçlar şunlardır: Öğrenciler en çok örnekleme (% 23,84), en az ise sayısal verilerden yararlanma tekniğini kullanmışlardır (% 1,05). Diğer düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanım oranları şu şekildedir: soru sorma (% 22,91), tanımlama (%15,23), karşılaştırma (% 14,83), zıtlık (10,01), tanık gösterme-alıntı yapma (7,54), benzetme (4,37). Öğrenciler, tanımlama, karşılaştırma, benzetme ve zıtlığı en çok paragrafın başlangıç kısmında; örnekleme, tanık gösterme-alıntı yapma, sayısal verilerden yararlanma, soru sorma tekniğini ise en çok paragrafın tartışma (orta) kısmında kullanmaktadır. Düşünceyi geliştirme tekniklerinin en az kullanıldığı kısım ise paragraf sonudur. Ayrıca öğrenciler, düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımında, soru sorma tekniğinin uygun olmayan yerde kullanılması, soruların sık ve gereksiz biçimde kullanılması, okuyucuyu savunulan düşünceye zihinsel olarak hazırlamadan örnek kullanılması, sözlü anlatım dilinin düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımına olumsuz etkisi, örneklerin paragrafta anlatımın akışını bozan unsur olması, kaynağı yanlış verilen alıntılarının olması gibi problemler yaşamaktadırlar.

Anahtar kelimeler: Paragraf, düşünce, düşünceyi geliştirme teknikleri

Evaluation of Secondary School Students’ Written Explanations on the Basis of Improving Thought Techniques

ABSTRACT

The purpose of the present study is to determine high school students’ frequency of using opinion development techniques in their written discourses and the problems they face in using these techniques. The population of this study is all of the Grade 9 and Grade 10 students in 2008-2009 academic period in Turkey. 32 state schools selected in 23 cities in Turkey constituted the sample. The results of the present study as follow: The most

---

* Bu makale Prof. Dr. İsmet Çetin danışmanlığında, Arş. Gör. Dr. Remzi Can tarafından hazırlanan Ortaöğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında Paragraf Düzeyinde Bağdaşıklık ve Tutarlılık adlı doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Prof.Dr.,Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği
Anabilim Dalı, icetin@gazi.edu.tr

² Arş.Gör.Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü,
rcan@ahievran.edu.tr

frequently used technique by students was sampling (23,84%), whereas the least frequently used techniques was using quantitative data (1,05%). The other techniques were questioning (22,91%), description (15,23%), comparison (14,83%), incongruity (10,01%), quotation (7,54%) and analogy (4,37%). The students mostly used description, comparison, analogy and incongruity at the beginning of the paragraph; sampling, quotation, using quantitative data and questioning at the discussion part of the paragraph. The end of the paragraph was the place where opinion development techniques were least used. In addition, students faced the problems in opinion development techniques such as using questioning in inappropriate places, making use of questions very frequently and unnecessarily, using examples without making readers ready to the idea that was defended, the negative effects of verbal discourse on using opinion development techniques, examples playing negative roles in discourse coherence and quotations with wrong references.

Keywords: Paragraph, opinion, opinion development techniques

GİRİŞ

Düşünce ve dil arasındaki ilişki birçok araştırmacının ilgi alanına girmektedir. Düşüncenin dili, dilin de düşünceyi nasıl etkilediği, hangi süreçler sonucunda düşüncenin, dil aracılığı ile aktarılabilirdiği araştırmacıların cevap bulmaya çalıştığı sorular olmuştur.

Dilin mi düşüncenin mi önce olduğu konusundaki tartışmalarda değişik görüşler olsa da dilin dünya görüşümüzü ve düşüncemizi belli ölçülerde belirlediği Wittgenstein ve Whorf gibi düşünürlerin ardından büyük ölçüde benimsenmiştir (Kocaman, 2009). İnsan ister kendi dili ister yabancı bir dil olsun düşüncesini mutlaka bir dile bağlar, mutlaka bir dil ile düşünür. Thomasius “Dilsiz, sözsüz akıl yoktur” der. Bir düşünce ancak cümle biçiminde dile getirildiği zaman kendi içinde açıklık kazanır (Akarsu, 1998).

Düşünce, iç veya dış uyarılara cevap olarak gelişen düşünme eylemi şeklinde tanımlanabilir. Düşünme ise, zihin etkinlikleriyle dış uyarıcılar arasında kurulan bağlantıdır. Düşünme; karşılaştırma, analiz ve sentez yapma gibi işlemlerden oluşan akla dayalı bir süreçtir (Erkul, 2007). Düşünme işlemlerinin en çok başvurulduğu dil uygulamaları ise yazılı anlatım etkinlikleridir. Bu noktada yazma eğitimi ve düşünme eğitimi kesişmektedir.

Yazma sürecinde düşüncenin geliştirilmesi, düşünceyi geliştirme teknikleri ile sağlanır. Bu teknikler bir düşünce birimi olan paragrafta, düşüncenin ayrıntılandırılmasını, genişletilmesini ve bir düşünce dokusu oluşturulmasını sağlarlar. Düşüncüyü geliştirme teknikleri yardımıyla düşünce, tutarlı bir şekilde yapılandırılarak kolayca anlaşılması için okuyucuya sunulur. Bu yönleriyle yazma eğitimi ve düşünme eğitimi birlikte yürütülmesi gereken süreçler olarak planlanmalıdır.

Paragrafta düşünce inşa etmenin öğretimi konusu, öğretmenler için daha ilgi çekici hâle getirilmeli daha fazla önemsenmelidir. Her öğretmenin, öğrencilerine paragraflarda düşünce inşa etme yeteneklerini desteklemek üzere katkı sunması

gerekmektedir. John Dewey de bu konuya vurgu yapmakta ve eğitimin gerçek işinin öğrencilere düşünmeyi öğretmek olduğunu ifade etmektedir (Thompson, 1916).

Öğrenciler, paragraflara nasıl başlayacağını bilememekte, paragraflarında düşüncüyü yeterince açamamakta, delillendirememekte, düşünce tamamlanmadan paragrafı hemen sonlandırma yoluna gitmektedirler. Düşüncüyü geliştirme tekniklerinin öğretimi, bu problemlerin giderilmesinde de etkili olacaktır.

Sipress'a göre öğrenciler anlatımlarında özellikle kanıt gösterme becerisini kullanmakta zorluklar yaşamaktadır (Akt. Keleş ve Kiriş 2010). Kişi veya grubun tutum, davranışlarını; dil becerileri ve çeşitli etkileme unsurları aracılığıyla zorlama olmaksızın bilinçli bir şekilde yönlendirmeyi hedefleyen iletişim süreci (Deniz, 2007) olarak tanımlanan ikna sürecinde de düşüncüyü geliştirme teknikleri, düşüncüyü delillendirme ve okuyucuyu ikna amaçlı kullanılabileceği için (tanımlama, sayısal veriden yararlanma, tanık gösterme-alıntı yapma gibi) bu teknikler ile düşünceleri delillendirme ve ikna arasındaki ilişki öğrencilere anlatılmalı, bu ilişkinin kurulmasında da düşüncüyü geliştirme tekniklerinin nasıl kullanılacağı gösterilmelidir.

Bu teknikler, paragrafın bütün bölümlerinde kullanılabileceği için paragrafa giriş yapmakta zorlanan öğrencilere paragrafın başlangıç bölümünü oluşturmalarında, paragrafta ele alınan konuyu açmakta zorlanan öğrencilere tartışma bölümünü oluşturmalarında, paragrafı sonlandırmakta ve ele alınan düşüncüyü tamamlamakta zorlanan öğrenciler için ise sonuç bölümünü oluşturmada kolaylık sağlayacaktır.

Bu çalışmada bilim çevrelerince üzerinde mutabık kalınan ve aşağıda ayrı ayrı tanımlanan düşüncüyü geliştirme teknikleri esas alınmıştır.

Tanımlama: Bir şeyi özel ve değişmez nitelikleriyle tanıtmaktır. Bir kavram, bir varlık ya da nesne nitelik ve özelliklerine, bu özellikleri hazırlayan neden-sonuç ilişkisine göre tanımlanır (Akbayır, 2010).

Alıntı yapma-tanık gösterme: İfade delimkei istenen düşünce, başkalarının görüşlerinden yararlanma yoluyla geliştirilebilir. Bilgisine, sözüne ve düşüncesine başvuru alan kişinin ele alınan konu alanında güvenilir bir kişi olması gerekir (Özdemir, 2005).

Zıtlık: İki şey arasındaki karşıtıktan yararlanılarak düşüncenin geliştirilmesidir.

Benzetme: Aralarında benzerlik ilişkisi bulunan iki şeyden benzerlikçe güçsüz olanın güçlü olana yaklaştırılması yoluyla yapılır (Akbayır 2010).

Karşılaştırma: Karşılaştırmada iki ya da daha fazla şey arasındaki benzerlik veya farklılıklar değerlendirilir (Çiçekli Koç, 2009).

Örneklendirme: Örnekleme, hem yazılı anlatımda hem sözlü anlatımda daima başvuru alan bir açıklama tarzıdır. Nitekim günlük hayatta veya yazılı anlatımda, *örneğin, meselâ, örnek vermek gerekirse, söz gelişi* vb. açıklamayı pekiştirici kalıplara daimâ rastlanmaktadır (Özsarı, 2006). Bu teknik kullanılırken genelden

daha çok özel durumlar ile örnekler geliştirilmesine dikkat edilmelidir (Ellis, Geiger, 1967).

Sayısal Verilerden Yararlanma: Bir düşünce açıklanır veya kanıtlanırken gerektiğinde sayısal veriler kullanılır. Sayısal veriler, okuru ikna etmede oldukça etkili bir yoldur. İnsanların sayılara karşı beslenen güvene bağlı olarak istatistiklerin inandırıcı bir etkisi olduğu gözlenmektedir (Adalı, 2010).

Soru/Sorulardan Yararlanma: Paragrafta yer alan düşünce, sorulardan yararlanılarak da geliştirilebilir. Bu sorular, okuyucunun dikkatini çekecek nitelikte olmalıdır. Bir soru ile paragrafa başlamak okuyucuyu olumlu yönde etkileyebilir. Yanıtı beklenmeyen sorular ise okuyucunun kendisini küçümsemiş gibi hissetmesine yol açabilir (Chalpin, 1967).

Sever'in (1998) yazma çalışmalarında uygulanması gerektiğini ifade ettiği, duygu ve düşünceleri mantıksal düzene sokarak anlatma; düşünce, duygu ya da olayı açık seçik ortaya koyma, paragrafı duygu, düşünce ya da olayı iyice belirttikten sonra bitirme gibi iç yapı ilkeleri ile ilgili problemleri gidermede de düşünceyi geliştirme tekniklerinin öğretimi katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma, öğrencilerin dilin yazma becerisini kullanmada yararlandıkları ve göz ardı ettikleri düşünme süreçleri hususunda bizlere bilgi vermesi bakımından da önem taşımaktadır. Ayrıca bu tekniklerin yazılı anlatımda kullanılmasında ortaöğretim öğrencilerinin problem yaşamaları ve alanda yapılmış benzer çalışmaya rastlanmaması bu çalışmanın yapılmasının gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır.

YÖNTEM

Ortaöğretim öğrencilerinin açıklayıcı anlatım biçimli yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımını ve bu tekniklerin kullanımında öğrencilerin yaşadıkları sorunları tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma tekniklerinden betimsel durum saptaması şeklinde tasarlanmıştır. Creswell'e (2003) göre nitel araştırma, yorumlamaya dayalı bir araştırma türüdür. Araştırmacı elde ettiği veriyi yorumlar; araştırma ortamını, katılımcıları, veri analizlerini ve çalışmanın sonuçlarını ayrıntılarıyla betimleyerek ortaya koyar. Nitel araştırma öznel, keşfedici ve açık uçludur. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da, araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, ortaöğretim öğrencilerinin açıklayıcı anlatım biçimiyle oluşturdukları metinlerde yer alan paragraflarda, düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanım durumlarını incelemektir.

Bu amaç çerçevesinde araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ortaöğretim öğrencilerinin açıklayıcı anlatım biçimli paragraflarında düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanım sıklıkları nedir?
2. Ortaöğretim öğrencileri, açıklayıcı anlatım biçimli paragraflarda düşünceyi geliştirme tekniklerini, paragrafın hangi kısımlarında kullanmayı tercih etmektedirler?
3. Ortaöğretim öğrencileri, düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanmada ne tür problemler yaşamaktadırlar?

Çalışma Grubunun Oluşturulması

Araştırmanın evrenini 2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılında Türkiye'de öğrenim gören ortaöğretim 9. ve 10. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada evren birim ise Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği 12 eğitim bölgesidir (MEB İstatistiki Veri Daire Başk., 2009).

Çalışma örneklemini, Türkiye genelinden seçkisiz örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yolu kullanılarak seçilen ortaöğretim 9. ve 10. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Tabakalı örnekleme yönteminde evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsil edilmelerini sağlamayı amaçlayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, 2008). Araştırma bulgularını evrene genelledebilmek amacıyla, 0.035 sapma miktarı ve 0,05 anlamlılık düzeyi dikkate alınarak aşağıdaki formül ile örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır (Büyüköztürk, 2008). Bu doğrultuda hesaplanan örneklem büyüklüğü, 9. sınıflarda 262 ve 10. sınıflarda 262 olmak üzere toplamda, 524 ortaöğretim öğrencisidir.

$$n = \frac{N \cdot P \cdot Q \cdot Z_{\alpha}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

Veri Toplama Araçları

Araştırmada temel veri kaynağı, birer doküman olarak kabul edilen öğrenci yazılarıdır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir. Bu anlamda doküman incelemesi, araştırmacıya, zaman ve para tasarrufu yönünden katkıda bulunacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Yazılı anlatım konularının belirlenmesinde Türkçe eğitimi, edebiyat eğitimi, ölçme ve değerlendirme alanındaki uzmanların görüşlerine başvurularak konuların öğrencilerin bilişsel özelliklerine uygunluğu kontrol edilmiştir. Uzman

görüşleri doğrultusunda öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun konulardan birini seçmeleri istenerek öğrencilere sunulmuştur. Böylelikle öğrencilerin yazma becerilerini tam olarak yansıtılmaları amaçlanmıştır.

Uygun konuların belirlenmesi için, 20 uzmanın sunulan konuları 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin düzeylerine göre puanlayarak değerlendirmeleri istenmiş, daha sonra bu konulara verilen puanların görüş birliği ve görüş ayrılığı hesaplanarak en üst düzeyde puan alan 10 konu uygulamaya sunulmuştur. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlilik= görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır.

Uzman görüşleri doğrultusunda en yüksek güvenilirliğe sahip 10 konu belirlenmiştir. Belirlenen konuların hepsinin 77,5 puan ve üzerinde güvenilirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, yazılı anlatım konularının, araştırmada kullanılabilecek düzeyde olduğunu ve güvenilir sonuçlar vereceğini göstermektedir.

Verilerin Toplanması Süreci

Uzman görüşlerine bağlı olarak yazılı anlatım uygulamasında kullanılacak konuların belirlenmesinden sonra ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama, Kırşehir Mehmet Akif Ersoy Lisesi ve Kırşehir Lisesi'nde 9. ve 10. sınıfta öğrenim gören 60 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonucunda konuların öğrenci seviyesine uygun olduğu, değişiklik yapılmasına gerek olmadığı ve 45 dakikanın (1ders saati) uygulama için yeterli olduğu belirlenmiştir.

Bu ön çalışmadan sonra, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığının desteğiyle, 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılı bahar döneminde, 23 ilde 34 ortaöğretim kurumunda uygulama gerçekleştirilmiş ve çözümlenecek olan veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada temel veri kaynağı olarak kullanılan öğrenci yazılarında yer alan düşünceyi geliştirme tekniklerini belirlemek amacı ile "Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Bu formda her bir öğrencinin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanım sıklıkları ve bu tekniklerin paragrafın hangi bölümlerinde yer aldıkları işaretlenmiştir. Bu form ile elde edilen sonuçlar araştırmada frekans ve yüzde (%) değerleri ile tablolar hâlinde gösterilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımında yaşadıkları sorunlar tespit edilip örneklendirilmiştir.

Araştırmacı tarafından geliştirilen bu değerlendirme formu, 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin paragraflarında düşünceyi geliştirmede hangi tekniklere ne sıklıkta başvurduklarını belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Ölçme aracının geliştirilmesi aşamasında öncelikle bu konuda yapılan benzer çalışmalar ve kaynaklar taranarak 12 teknik belirlenmiştir. Belirlenen tekniklerin ölçme

aracında kullanılabilirliği hakkında Türk dili ve edebiyatı eğitimi uzmanı ve Türk dili ve edebiyatı öğretmeninin “uygun”, “uygun değil” ve “açıklama” seçeneklerinin yer aldığı değerlendirme formuyla görüşleri alınmıştır. Görüşler doğrultusunda, 12 tekniğin yer aldığı taslak ölçme aracı, bazı teknikler eklenip bazı teknikler birleştirilip bazı teknikler de çıkarılarak en son haliyle 8 teknığe indirilmiştir. Bu tekniklerin Kendall tau-b korelasyon katsayıları; tanımlama=; 0.92 rörneklendirme=;0.90, rkarşılaştırma=;0.89, rtanık gösterme-alıntı yapma=;0.91, rsayısal verilerden yararlanma=;0.93, rsoru sorma=;0.94, rbenzetme=;0.87, rıztlık =0.86 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, ölçme aracında yer alan maddelerin pozitif yüksek bir korelasyona sahip olduğunu göstermektedir. Korelasyon değerlerinin yüksek olması ölçme aracındaki kullanılacak olan maddelerin güvenilir sonuçlar vereceğini göstermektedir. Öğrenci yazılarındaki düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanım sıklıkları bu ölçme aracıyla belirlenmiştir. Bu kapsamda, öğrenci yazılarındaki teknikler 1 (var) ve 0 (yok) olarak kodlanmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin açıklayıcı anlatım ile oluşturdukları paragraflarında tespit edilen düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanım sıklıkları şu şekildedir:

Tablo 1. *Düşünceyi Geliştirme Tekniklerinin Kullanım Sıklıklarına Dair Bulgular*

Düşünceyi Geliştirme Tekniği	Sınıf	Paragraf sayısı	f	%
Tanımlama	9	808	52	14,36
	10	885	63	16,03
	Toplam	1693	115	15,23
Örneklendirme	9	808	98	27,07
	10	885	82	20,86
	Toplam	1693	180	23,84
Karşılaştırma	9	808	40	11,04
	10	885	72	18,32
	Toplam	1693	112	14,83
Tanık Gösterme- Alıntı Yapma	9	808	29	8,01
	10	885	28	7,12
	Toplam	1693	57	7,54
Sayısal Verilerden Yaralanma	9	808	4	1,10
	10	885	4	1,01
	Toplam	1693	8	1,05
Soru Sorma	9	808	97	26,79
	10	885	76	19,33
	Toplam	1693	173	22,91
Benzetme	9	808	13	3,59
	10	885	20	5,08
	Toplam	1693	33	4,37
Zıtlık	9	808	29	8,01
	10	885	48	12,21
	Toplam	1693	77	10,01
TOPLAM	9	808	362	47,95
	10	885	393	52,05
	Toplam	1693	755	100,00

Tablo 2. Düşünceyi Geliştirme Tekniklerinin Paragrafın Hangi Kısımlarında Kullanıldığına Dair Bulgular

Düşünceyi Geliştirme Tekniği	Sınıf	Paragraf sayısı	Paragrafın Başlangıcında	Paragrafın Ortasında	Paragrafın Sonunda
Tanımlama	9	607	34	5	6
	10	620	33	5	10
	Toplam	1227	77	10	16
Örneklendirme	9	607	20	62	3
	10	620	17	38	4
	Toplam	1227	37	100	7
Karşılaştırma	9	607	12	7	2
	10	620	23	19	5
	Toplam	1227	35	26	7
Tanık Gösterme-Alıntı Yapma	9	607	5	12	7
	10	620	5	10	7
	Toplam	1227	10	22	14
Sayısal Verilerden Yaralanma	9	607	1	2	-
	10	620	1	2	1
	Toplam	1227	2	4	1
Soru Sorma	9	607	15	65	6
	10	620	22	32	12
	Toplam	1227	37	97	18
Benzetme	9	607	6	5	2
	10	620	7	6	6
	Toplam	1227	13	11	8
Zıtlık	9	607	10	4	2
	10	620	20	3	9
	Toplam	1227	30	7	11
TOPLAM	9	607	103	162	28
	10	620	138	115	54
	Toplam	1227	241	277	82

Tablo 1'e göre 9. ve 10. sınıf öğrencileri düşünceyi geliştirme tekniklerini benzer sıklıklarda kullanmışlardır. Paragraflarda en yüksek sıklıkta kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği örneklendirmedir. Örneklendirmenin bütün düşünceyi geliştirme teknikleri içerisinde 9. sınıfta kullanım oranı % 27,07 iken 10. sınıfta bu oran % 20,86'dır. İkinci sırada en sık kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği ise soru sormadır. 9. sınıfta soru sorma tekniğinden % 26,79 oranında yararlanılırken 10. sınıfta bu oran % 19,33 düzeyindedir. En düşük sıklıkta kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği sayısal verilerden yararlanmadır. 9. sınıfta sayısal verilerden yararlanma tekniğinin kullanım oranı % 1, 10 iken, 10. sınıfta bu oran % 1,01'dir. En az kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği sıralamasında ikinci sırayı benzetme almaktadır. Benzetme tekniğini 9. sınıf öğrencileri % 3,59 oranında kullanırken, 10. sınıf öğrencileri % 5,08 oranında kullanmışlardır.

Tablo 2'de düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımında öğrencilerin hangi teknikleri, paragrafın hangi kısımlarında tercih ettiklerine dair bulgular görülmektedir.

Bu değerlendirmede en az 3 cümleden oluşan paragraflar değerlendirmeye alınmıştır. Buna göre öğrenciler, düşünceyi geliştirme tekniklerinden tanımlama, karşılaştırma, benzetme ve zıtlığı en çok paragrafın başlangıç kısmında; örneklendirme, tanık gösterme-alıntı yapma, sayısal verilerden yararlanma, soru sorma tekniğini ise en çok paragrafın orta, yani gelişme bölümünde kullanmaktadır. Düşünceyi geliştirme tekniklerinin en az kullanıldığı kısım ise paragraf sonudur. Oranlara baktığımızda paragrafın sonunda, paragrafın diğer her iki bölümünden de (paragraf başı ve ortası) daha fazla kullanılan bir teknik yoktur.

Düşünceyi Geliştirme Tekniklerinin Kullanımıyla İlgili Öğrencilerin Yaşadığı Sorunlar

Paragraf, bir düşünce birimidir ve paragrafta düşüncenin geliştirilmesi de belirli tekniklerle yapılmaktadır. Bu teknikleri, doğru ve yerinde kullanan öğrenciler, paragraf oluşturmada pek güçlük çekmemektedir. Düşünceyi geliştirme tekniklerini yazılı anlatımlarında kullanan öğrencilerin bazı problemler yaşadıkları görülmektedir. Sıkça yaşanan problemler şu şekildedir:

• Soru Sorma Tekniğine Uygun Olmayan Yerde Başvurma

Örnek Paragraf (9. Sınıf)

Bir ömür hedefsiz geçer mi ki? Bir hedefin olması yaşamaya sebep olsun.
Her insanın hedefi var mıdır ki? Hedefine ulaşmak için uğraşalım. Hedefimize ulaşmak için uğraşalım. Ona ulaşmak için sabırla bekleyelim, mutlu olmak için sabırla bekleyelim. Bakın yine mutluluğa geldik.
Az önce dediğim gibi iyi bir ömürün temelinde mutluluk vardır.

Soru sorma tekniği bu paragrafta altı çizili kısımlarda yer alan “Bir ömür hedefsiz geçer mi ki?”, “Her insanın bir hedefi var mı ki?” cümlelerinde okuyucuda ilgi çekmeye yönelik ve anlaşılır bir nitelikte kullanılmamıştır.

Örnek Paragraf (10. Sınıf)

Dil insanların veya insanın iletişim kurması için en önemli araçtır. Sizce dil sizin için ne kadar önemlidir?

Paragraf ve düşünce tamamlanması gerekirken öğrenci soru sorarak paragrafı ve düşünceyi yarım bırakmış, cevabını sonraki paragrafta vermiştir. Ayrıca soru sormayı anlamlı hâle getirecek olan, daha önce kurulacak cümlelerle okuyucunun zihninin hazırlanması yoluna gidilmemiş soru aniden sorulmuştur.

- **Soruların Sık ve Gereksiz Biçimde Kullanılması**

Aşağıda örnek verilen paragraflarda öğrenciler, soru sorma tekniğini okuyucuları etkileyecek biçimde değil sık ve gereksiz biçimde kullanmışlardır. Sorular, anlatımın akışını bozmaktadır ve ilgi çekici biçimde düzenlenmemiştir.

Örnek Paragraf (9. Sınıf)

Okumak nedir? Okumak denince aklı ne gelir? Bunları bir düşünelim mi?
Okumak denince aklı zekayı, geliştirici, hızlı okuma yani okumayı anlamak
demektir. Bir de insanlar neden okumayı anlamak istemiyorlar? Bir de bunu düşünelim?

Örnek Paragraf (10. Sınıf)

İlk olarak hayatımızda ne yapmadığımızı, ne kaçırdığımızı, ne bulduğumuzu
ne öğrendiğimizi biraz düşünelim. Hayatımızda ne tür insanlar yer aldı? Hangilerini
sevdi, hangileriyle bir göz teması bile kuramadık? Hayatımızı en çok tanımlayan,
bizi en çok temsil eden arkadaşlarımız kimler? Baları ne kadar tanıyıp
seviyorlar? Peki ya siz onları ne kadar tanıyorsunuz? En çok kime bu
hayatımızdaki anlam, sevgi, düşünce öğüt?... Kim sizi tanımlayan?

- **Okuyucuyu Savunulan Düşünceye Zihinsel Olarak Hazırlamadan Örnek Verme**

Örnek Paragraf (9. Sınıf)

İnternet bazen bir kütüphane bir iletişim aracı olsa da bazı insanlar interneti kendi amaçları için menfaatleri için kullanırlardır. Bunlara örnek; "Yasa dışı para gelimi, ihalede fesatlik yapma bitirler."

Örnek Paragraf (10. Sınıf)

Bir ömrün iyi geçirilmesi, hayatı daha daha yaşaması kişinin psikolojik durumuyla da ilgili dir. Örneğin hayatla problemli olan kişiler sorun yaşar. Mutlu olurlar. Hatta bu kişinin hayatını sürdürmesine kadar da gidebilir. Bence insanın bazı olumsuzluklara karşı kendini motive etmelidir. Positif bakmalıdır. Anının sürekli kullanıldığı bir cümle vardır. Kişi hayatta her şeyi kabasına takarsa cabule yolların. Bence bu tür sürekli hayatında uygulamaya çalışıyorum.

Yukarıda örnek olarak verilen iki paragrafta da konuyla ilgili yeterince açıklama yapılmadan, okuyucu zihinsel olarak hazırlanmadan örneklendirmeye başvurulmuştur. Bu da verilen örneğin okuyucuda uyandıracığı etkiyi kısıtlamaktadır.

- **Verilen Örneklerin Paragraf İçinde Konuşma Diliyle Verilmesi, Paragrafta Anlatımın Akışını Bozan Unsur Görünümünde Olması**

Örnek Paragraf 10. sınıf

Bizim mesela en basit örnek bir televizyon. Eğer olmasaydı kimse'nin kimseden haberi olmazdı. Tabii faydalı olduğu kadar zararları da vardır. Bununla bir örnek vereyim internet dijital mesela okul çağındaki gençlerin ağırlıklı olarak tek bildiği şey internet onlar için net kadar zararlı olduğunu baktıkça düşününce lar. Bazen ders çalışmak istiyorlar ama isteselerse internet izin vermiyor gel hepicon dersleri biraz tatil kalırsın veyahut. Bence internet şeytanın bir benzeri dıgelim.

Paragrafta örnek verileceği sırada, “örnek” ve diğer örnekleme bildiren kelimelerle cümleye doğrudan başlanması anlatımın akışını bozmakta, paragrafta sözlü anlatım havası uyandırmaktadır. Aşağıda yer verilen paragrafta da yine bu tür problem görülmektedir.

Örnek Paragraf 10. sınıf

Teknoloji iyi kullanan insanlar mesela fabrikalar insanların çok işini fabrikalarda makineler yapmaktadır.
Teknoloji'yi kötü kullanan insanlar ise insanların yararına değil zararına kullanmaktadır.

- Kaynağı Yanlış Verilen Alıntılar

Örnek Paragraf 10. Sınıf

Bunun, kurduğumuz dünyada yanlış bilmesi için öncelikle büyüklerin için bir baskıya ulaşmaları gerekir. Bu baskıyla mücadelede göstermeleri gerekir. İnsanlar konuşarak sorunlar çözülür. Ancak, madem ki insanlar konuşarak anlaşır, bu bir hakta değil, savasarak değil konuşarak sorunlarını çözümlerini gösterir.
Atalarımız ne demiş: "Yurtta sulh, cihanda sulh..."

Paragrafta Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" sözü kaynak yanlış gösterilerek atalarımızın sözü olarak ifade edilmiştir.

Örnek Paragraf 9. Sınıf

Vatanın kültürünü sonsuza dek yaşatmak bir kişinin en önemli vatandaşlık görevidir. Bu konuyla ilgili Mustafa Kemal Atatürk şöyle bir söz söylemiştir: "Kültürü olmayan bir milletin geleceği de olmaz." Bu sözden çıkarılması gereken en önemli sonucu şu şekilde açıklayabiliriz: "Kültür, çıkabilecek herhangi bir savasta düşman milletlere karşı kullanılabilecek en güçlü silahtır." Yani eğer hayat- to maddiyattan daha önemli ve uğruna can verilecek bir şey varsa o da kültürdür.

"Kültürü olmayan bir milletin geleceği de olmaz." sözü Mustafa Kemal Atatürk'e ait değildir. Öğrenci bu sözü Atatürk'e aitmiş gibi göstermiştir.

- Doğru Olmayan Sayısal Verilere Yer Verme

Örnek Paragraf 10. sınıf

Türkiye'de her 10 eude 8'inde bilgisayar ve internet mevcuttur. Teknoloji o kadar ilerlemişki bilgi-
sayrimiz olmasa bile cep telefonu yardımıyla kolayca ulaşabili-
biliriz. Artık internete televizyon aracılığıyla ulaşırsek
hiç şaşırılmayalım.

Bu paragrafta yer alan istatistiki veri, güvenilir bir bilgi olmaktan uzaktır.

Örnek Paragraf 9. sınıf

Dilimizi iyi bilmemiz gerekir. Dilini bilmeyen toplum
olmaz. Dil olmazsa hiç birşey olmazdır. Dil hayatımızda %75
lik yeri vardır. Çünkü insanlar anlaşmada çok zorluk çekerler.
Birbirlerinin dertlerini, sevdiklerini, ve hayvanlarını dile getiremezler.
Bundan dolayı hiç anlaşmazlıklar, dilimizi iyi bilmeyiz. Dilini bil
meyen toplum hiç birşey yapamaz diğer ülkeler arasında da dil
çok önemlidir. Dilin hayatımızda çok önemlidir. Dilini
bilip de kullanmayan insanlar buda vardır. Dilini bilmek de dil
eni iyi kullanmak gerekir.

Paragrafta yer alan “Dil hayatımızda % 75’lik yeri vardır.” bilgisi hangi araştırmanın sonucudur verilen bu bilgi bilimsel bilgi midir? sorularını beraberinde getirmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Düşüneyi geliştirme teknikleri, paragrafta düşüncenin açılması, genişletilmesi ve ayrıntılandırılmasında kullanılan tekniklerdir. Bu tekniklerin her biri farklı paragraf türlerinde farklı sıklıklarda kullanılabilir veya hiç kullanılmayabilir. Çalışmamızda açıklayıcı anlatım türündeki paragraflar değerlendirildiğinden bu husus göz önünde bulundurulmalıdır.

Ortaöğretim öğrencilerinin paragraflarında kullandıkları düşüneyi geliştirme teknikleri değerlendirildiğinde, öğrenciler paragraflarında en çok örneklendirme tekniğini kullanırken (% 23,84), en az kullanılan düşüneyi geliştirme tekniği ise sayısal verilerden yararlanmadır (%1,05). Diğer düşüneyi geliştirme tekniklerinin kullanım oranları ise şu şekildedir: soru sorma (% 22,91), tanımlama (%15,23), karşılaştırma (% 14,83), zıtlık (10,01), tanık gösterme-alıntı yapma (7,54), benzetme (4,37).

Öğrencilerin en çok kullandıkları tekniğin örneklendirme olması, bu tekniğin kullanımının kolay olması ve örneklerin genellikle yakın çevre ve somut olaylardan seçilmesi ile ilgili olabilir. Sayısal verilerden yararlanma ve tanık

gösterme ise kesin bilgi gerektirdiği ve okuma, araştırma süreçleri sonucunda edinilen bilgiyle bu tekniklere başvurulabileceği için öğrencilerin bu tekniklere daha az başvurdukları söylenebilir.

Öğrencilerin tanımlama, karşılaştırma ve zıtlık tekniklerine paragrafın başlangıç bölümünde başvurmaları, konuya daha çok bu teknikler yardımıyla girmeyi tercih ettiklerini göstermektedir. Örneklendirme, soru sorma, tanık gösterme-alıntı yapma tekniklerinin ise paragrafın tartışma bölümünde kullanılması, öğrencilerin bu teknikleri daha çok düşüncelerini delillendirme aşamasında kullandıklarını göstermektedir. Paragraf sonunda, paragrafın diğer bölümlerine göre bariz bir şekilde tercih edilen tekniğin olmaması ise öğrencilerin düşüncüyü sonlandırma ve tamamlama aşamasında bu tekniklere fazla yer vermediğini göstermektedir.

Kurudayıoğlu (2011)'in Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü anlatımlarında kullandıkları düşüncüyü geliştirme tekniklerinin sıklığını belirledikleri araştırmada da en çok kullanılan düşüncüyü geliştirme tekniği bu çalışma ile benzer şekilde örneklendirme olarak belirlenmiştir. En az kullanılan düşüncüyü geliştirme tekniği ise yine bu çalışma ile benzer şekilde sayısal verilerden yararlanma şeklinde tespit edilmiştir. Bu durum, Türkçe öğretmenliği adaylarının ve ortaöğretim öğrencilerinin seviye ve anlatım türü (sözlü-yazılı anlatım) farklılığına rağmen en çok ve en az kullandıkları düşüncüyü geliştirme tekniğinin değişmediğini göstermektedir.

Meade ve Ellis'in (1970) üç ayrı gazeteden 300 paragrafı inceledikleri çalışmalarında en çok kullanılan düşüncüyü geliştirme tekniği bu çalışmayla benzer şekilde örneklendirme (23,3) olarak tespit edilmiştir. Yine bu çalışmanın sonuçlarına göre tanımlama (0,7) ve zıtlık (1,7) teknikleri ise çok az kullanılan teknikler olarak belirlenmiştir. Araştırmacıların bu çalışmasıyla farklılık gösteren sonuçların metin türü farklılığı ve yazar tercihinden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrenciler, düşüncüyü geliştirme tekniklerinden tanımlama, karşılaştırma, benzetme ve zıtlığı en çok paragrafın başlangıç kısmında; örneklendirme, tanık gösterme-alıntı yapma, sayısal verilerden yararlanma, soru sorma tekniğini ise en çok paragrafın tartışma bölümünde kullanmaktadır. Düşüncüyü geliştirme tekniklerinin en az kullanıldığı kısım ise paragraf sonudur. Oranlara baktığımızda paragrafın sonunda, paragrafın diğer her iki bölümünden de (paragraf başı ve ortası) daha fazla kullanılan bir teknik yoktur.

Bu araştırma ile öğrencilerin paragraflarda düşüncüyü geliştirme tekniklerinin kullanımında bazı problemler yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu problemler şu şekildedir:

- Soru sorma tekniğinin uygun olmayan yerde kullanılması,
- Soruların sık ve gereksiz biçimde kullanılması,
- Okuyucuyu savunulan düşünceye zihinsel olarak hazırlamadan örnek kullanılması,

- Sözlü anlatım dilinin düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımına olumsuz etkisi, verilen örneklerin paragraf içinde, paragrafta anlatımın akışını bozan unsur görünümünde olması,
- Kaynağı yanlış verilen alıntılarının olması,
- Doğru olmayan sayısal verilere yer verme.

Bu sonuçlar doğrultuda araştırma ile ilgili aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Düşünceyi geliştirme tekniklerinin her biri üzerinde ayrı ayrı durulmalıdır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu düşüncelerini paragrafta yardımcı düşüncelerle nasıl açacaklarını, genişleteceklerini ve ayrıntılandıracaklarını bilmemektedir. Düşünceyi geliştirme tekniklerini doğru ve yerinde kullanmak, bu ifade edilenleri çok kolaylaştırmaktadır.
- Bu tekniklerin okuyucuyu yönlendirme amaçlı, konuya giriş yapmada, paragrafta işlenen düşünceyi geliştirmede ve işlenen düşünceyi paragrafta bir sonuca bağlamada, nasıl kullanılması gerektiği üzerinde derslerde durulmalıdır.
- Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılması, ilgili dersler, dil ve anlatım, Türkçe dersleri işbirliğiyle öğrencilerin genel kültür düzeylerinin yükseltilmesi, düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanım sıklığını daha da arttıracaktır. Öğretmenlerin bu konuda çalışma yapmaları gerekmektedir.
- Öğrencilerin yazılı anlatımlarında, düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanımında görülen sözlü anlatım özelliklerini gidermek amacıyla yazılı Türkçenin metinsel özellikleri üzerinde daha fazla uygulamalı çalışmalar yapmaları gerekmektedir.
- Tanımlama, sayısal veriden yararlanma, tanık gösterme-alıntı yapma gibi düşünceyi geliştirme teknikleri ile düşünceleri delillendirme ve ikna arasındaki ilişki öğrencilere anlatılmalı, bu ilişkinin kurulmasında düşünceyi geliştirme tekniklerinin nasıl kullanılacağı gösterilmelidir.
- Yazılı anlatımda her paragraf bir düşüncenin ifadesidir. Birbiriyle ilgili düşüncelerin bir araya getirilmesi, ilgisiz düşüncelerin ayrılması, önemli düşüncenin ve daha az önemli olan düşüncelerin yani düşüncenin ağırlığının belirlenmesi, bir düşünceyi destekleyen veya desteklemeyen düşüncelerin belirlenmesi gibi düşünme süreçleri ile paragraf oluşturma sürecinin beraber yürütülmesi gerekir. Bu yönüyle düşünceyi geliştirme tekniklerinin öğretimini paragraf yazma öğretimi ile beraber ele almak gereklidir ve yazma öğretiminde bu konuya daha fazla yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Adalı, O. (2010). *Etkileşimli ve eleştirel okuma teknikleri*. (1.Basım). İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Akarsu, B. (1998). *Wilhelm von Humboldt'da dil-kültür bağlantısı*. (3. Basım). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Akbayır, S. (2010). *Nasıl yazabilirim?*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk Ş., Kılıç, Ç.E, Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Chalpin, L. (1967). On Improving Opening Paragraphs. *College Composition and Communication*. 18, (1), 53-56.
- Creswell, J. W. (2003). Research design: *Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. London: Sage Publications, Inc.
- Çiçekli Koç, G. (2009). *Türkiye’de ve batıda paragraf yazma öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi., Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deniz, K. (2007) *İlköğretim ikinci kademede konuşma ve dinleme yoluyla öğrencileri ikna üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi., Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ellis, Jr. & William, G. (1967). *The use in writing of currently taught methods of paragraph development*. Unpublished master’s thesis. University of Virginia.
- Erkul, R. (2007). *Cümle ve metin bilgisi*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Keleş, H., Kiriş, A. (2010). Tarihsel Tartışma ve Tarihsel Tartışma Metni Yazma, *AhiEvrân*
- Kocaman, A. (2009). *Dil ve eğitimi düşünmek*. (1. Baskı). İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Kurudayıoğlu, M. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü anlatımlarının düşüncüyü geliştirme teknikleri bakımından incelenmesi. *Tübar*. 213-226.
- Meade, R., Ellis, W. G. (1970). Paragraph development in the modern age of rhetoric. *College Composition and Communication*. 59. (2), 219-226.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özdemir, E. (2005). *Sözlü yazılı anlatım sanatı kompozisyon*. (14.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sever, S. (1998). Dil ve İletişim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31, 51-66.
- Thompson, C.J. (1916). Thought-building in the paragraph. *The English Journal*. 5-9., 610-619.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

SUMMARY

Development of opinions in the writing process is maintained by means of opinion development techniques. These techniques contribute to not only the detailing and expanding of the opinion in numerous ways within the paragraph, as being one of the units of thinking, but also to the creation of a fabric of opinion therein. Thanks to the opinion development techniques, the opinion is structured in a consistent manner, and introduced to the readers so as to be understood easily. From this aspect, teaching of writing and thinking should be planned as two processes that should be carried on simultaneously.

While the students do not know how to begin a paragraph, they consequently cannot paraphrase and evidence their opinions sufficiently throughout their paragraphs, and therefore they tend to end up their paragraphs as soon as possible without supplementing their opinions. Teaching of the opinion development techniques will therefore be effective in eliminating such problems.

While such techniques can be used in any and all parts of a paragraph, they will not only be helpful for the students having difficulties in beginning a paragraph in establishing the introductory parts of their paragraphs, but also for those having difficulties in paraphrasing the opinions being discussed in their paragraphs in establishing the argumentative parts of their paragraphs, and for those having difficulties in concluding their paragraphs, and supplementing the opinions being discussed therein in the establishment of the conclusion parts of their paragraphs.

This study matters the most in giving us clues regarding the thinking processes which the students make use of, or not, in using the writing skill of the language. Besides, the problems that the secondary education students encounter in making use of the aforementioned techniques in their written expressions, and lack of a corresponding study within the field literature furthermore puts the necessity and importance of the conduct of this study.

Having intended to detect not only the use of opinion development techniques within the secondary education students' written expressions in the form of explanatory expression, but also the problems they encounter in their use of these techniques, this study serves as a descriptive assessment from the qualitative research techniques.

Main purpose of the research is to examine the secondary education students' use of opinion development techniques in their written expressions in the form of explanatory expression.

For this purpose, answers were sought through the research for the following questions:

1. How frequently the secondary education students make use of opinion development techniques in their paragraphs in the form of explanatory expression

2. In which parts of the paragraphs in the form of explanatory expression do the secondary education students make use of opinion development techniques?
3. What kind of problems do the secondary education students encounter while making use of opinion development techniques?

Sampling of this study is composed of secondary education students from 9th and 10th Grades, having been selected Turkey-wide by way of stratified sampling method among the random sampling methods. Size of the calculated sampling amounts to a total of 524 secondary education students, 262 of whom are from 9th Grade, and the remaining 262 from 10th Grade.

Main data source of the research is composed of the writings of the students, each of which is being considered as a document. In order to specify the suitable subject matters, 20 experts were asked to assess the introduced subject matters by way of having them scored according to the levels of 9th and 10th Grade students, and having the consensus and dissensus on the scores given thereto calculated, top 10 of the highest scored subject matters have been introduced to application. Upon ascertaining the numbers of consensus and dissensus in the comparisons, Miles & Huberman's (1994:64) formula (reliability = consensus ÷ consensus + dissensus) has been resorted for calculating the reliability of the research.

Top 10 subject matters with the highest reliability have been determined according to experts' opinions. It is clear that reliability scores of all determined subject matters amount to 77.5 points and above. This outcome reveals that the subject matters of written expression are at suitable levels for being used in the research, and that they may yield reliable results.

Application was conducted in 34 secondary education institutions in 23 cities by the Educational Research & Development Department of the Ministry of National Education in the spring period of the term of 2009-2010, the data collected therefrom have been delivered to the researcher for being analyzed.

As a result of the assessment of the secondary education students' use of opinion development techniques in their paragraphs, while exemplification technique is found to be used the most (by 23.84%), the least used technique is found to be the utilization of numeric data (by 1.05%). Usage ratios of the other opinion development techniques are as follows: Questioning (by 22.91%), description (by 15.23%), comparison (by 14.83%), contrast (by 10.01%), producing witnesses – quotation (7.54%), simile (by 4.37%).

While the students make use of description, comparison, simile, and contrast techniques among the opinion development techniques mostly in the introduction part of the paragraphs, while exemplification, producing witnesses – quotation, utilization of numeric data, and questioning techniques are used the most in the middle of, namely the development part of the paragraphs. The part where the

opinion development techniques are used the least is the end of the paragraphs. Taking the respective ratios into consideration, no technique being used at the end of the paragraph has usage ratio more than those being used in the other two parts (beginning and middle of the paragraph).

Students encounter several problems in making use of opinion development techniques within their paragraphs. These problems are as follows:

- Use of questioning technique in improper places;
- Frequent and pointless use of questions;
- Use of examples prior to accustoming the reader mentally to the defended argument;
- Negative effect of the language of the verbal expression to the use of opinion development techniques, giving such examples in a paragraph, outlook of which seem to be the element breaking the flow of expression therein;
- Existence of wrongly referred quotations;
- Including erroneous numeric data.

In accordance with these outcomes, the following recommendations have been delivered with regard to the research:

- Opinion development techniques should separately be dwelled on; Majority of the students do not know how to disclose, expand, and detail their opinions in their paragraphs by means of supplementary opinions; Suitable and proper use of opinion development techniques facilitates the aforesaid so much;
- How to use these techniques with the purpose of orientating the reader in prefacing the paragraph, in the development of the opinion being discussed within the paragraph, and in sealing the opinion being discussed therein to a conclusion should be emphasized in the lessons;
- Experimental works should be done with regard to the teaching of the opinion development techniques;
- Elevation of the overall cultural levels of the students by way of either bringing the habit of reading in them, or throughout various lessons in collaboration with the lessons of Language and expression, and Turkish language lesson will lead them to make more use of opinion development techniques; Teachers should conduct respective studies;
- In order to eliminate the elements of verbal expression being revealed in the students' use of opinion development techniques within their written expressions, teachers should resort more to the practical studies on the textual features of written Turkish.